

**ONROEREND
ERFGOED
LAGE KEMPEN**

Omgevingsanalyse & Beleidsplan **2027-2032**

Inhoudsopgave

Organisatie	5
Projectvereniging.....	5
Organisatiestructuur.....	6
Raad van bestuur.....	6
Stuurgroep.....	7
Samenwerking met Regionaal Landschap Lage Kempen.....	7
Infrastructuur en logistiek.....	8
Dienstverlening.....	8
Overlegmomenten met gemeenten en betrokken ambtenaren.....	9
Omgevingsanalyse Erfgoed Lage Kempen	11
Analyse werking en beleidscontext.....	11
Analyse werkingsgebied.....	13
Analyse actoren.....	15
Gezamenlijke beleidsvisie	19
Samenwerkingsverband.....	19
Missie.....	19
Visie.....	20
Draagvlak	22
Participatie in beleidsvisie en omgevingsanalyse.....	22
Draagvlak in werking.....	22
Expertise en consultatienetwerk	26
Expertise.....	26
Consultatienetwerk.....	27
Onroerenderfgoedbeleidsplan	30
Inleiding.....	30
SWOT.....	30
Sterktes.....	30
Zwaktes.....	31
Kansen.....	31
Bedreigingen.....	32
Interpretatie SWOT.....	33
Doelstellingen.....	34
Strategische doelstelling I.....	34
Gemeenten werken samen met de IOED aan een integraal en geïntegreerd onroerenderfgoedbeleid.....	34

Strategische doelstelling 2:.....	35
Als bruggenbouwer brengen we de partners in het erfgoedveld dichterbij elkaar.....	35
Strategische doelstelling 3:.....	35
Inwoners van ons werkingsgebied raken betrokken bij het onroerend erfgoed van de regio.....	35
Strategische doelstelling 4:.....	36
De IOED ontwikkelt zich tot een betrouwbare en zichtbare partner gekend om de deskundige en duurzame aanpak.....	36
Meerjarenbegroting.....	40
Contactgegevens	43

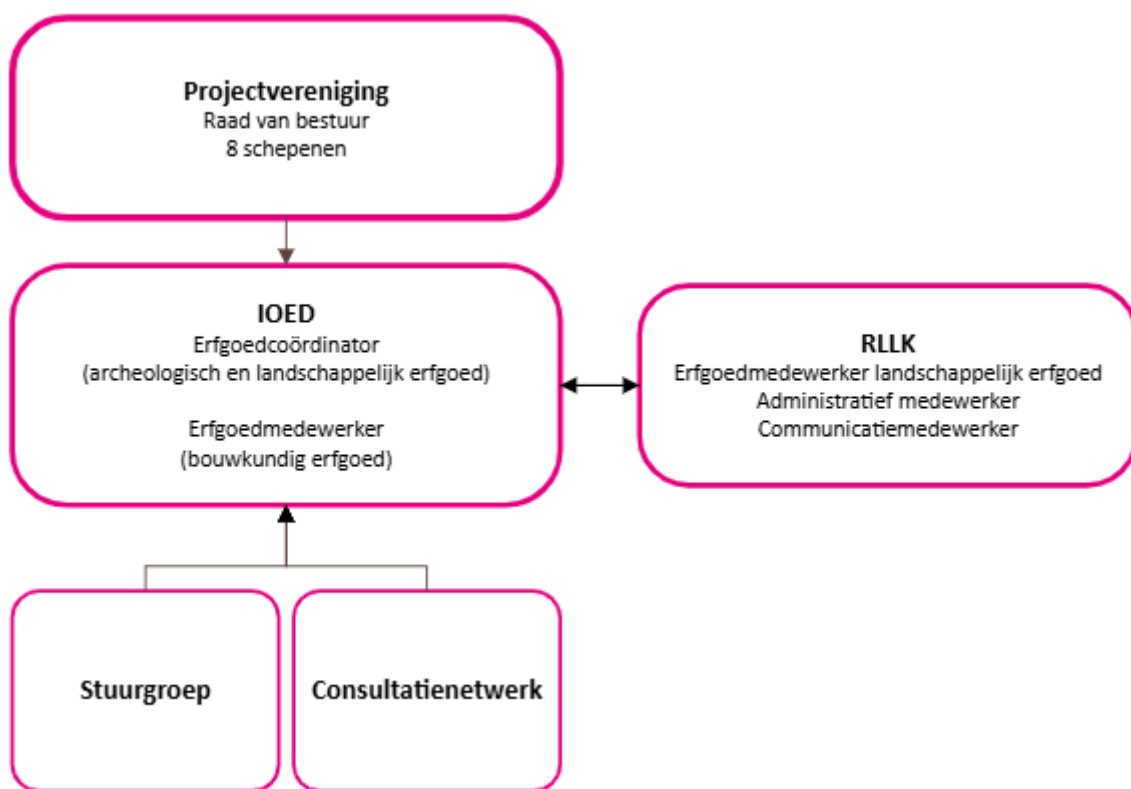
Organisatie

Projectvereniging

De Projectvereniging Regionaal Landschap Lage Kempen werd opgericht in 2017, bestaande uit de participerende gemeentebesturen. Het decreet Lokaal Bestuur van 22 december 2017 regelt de werking van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden.

De vereniging heeft tot doel te zorgen voor het behoud, beheer, onderzoek en ontsluiting van het onroerend erfgoed op het grondgebied van de deelnemende gemeenten, evenals daarbuiten, en dit in de meest ruime betekenis. De vereniging staat tevens in voor het opbouwen, delen en uitwisselen van kennis en expertise rond onroerend erfgoed.

De samenwerking bestaat uit acht gemeenten: Bocholt, Halen, Hamont-Achel, Heusden-Zolder, Houthalen-Helchteren, Leopoldsburg, Lummen en Tessenderlo-Ham.

Vanaf 2027 verandert de naam van de projectvereniging naar Projectvereniging Erfgoed Lage Kempen. De projectvereniging heeft als rechtspersoonlijkheid een eigen raad van bestuur. Elke deelnemende gemeente vaardigt een stemgerechtigd lid uit het schepencollege en raadgevend lid uit de oppositie af en twee vervangers. Deze regeling zorgt ervoor dat zowel meerderheid als oppositie vertegenwoordigd kunnen zijn, met het oog op transparantie en evenwicht.

Het personeel van de projectvereniging bestaat uit een coördinator en een erfgoedmedewerker. Bij hen zit de expertise van bouwkundig, archeologisch en in beperkte mate landschappelijk erfgoed. De samenwerking met het Regionaal Landschap Lage Kempen versterkt onze kennis wat betreft landschappelijk erfgoed en geeft ondersteuning in administratie en communicatie.

In 2027 wordt aan de organisatie een stuurgroep toegevoegd om de inbreng van de partners te verzekeren. Samen met het consultatienetwerk voorziet de stuurgroep de IOED van advies en kennis.

Organisatiestructuur

We hebben een multidisciplinair en professioneel team en streven naar een kwaliteitsvolle en gedragen dienstverlening in het werkingsgebied. In de periode 2027-2031 stelt de projectvereniging een voltijds erfgoedcoördinator gespecialiseerd in archeologie en landschappelijk erfgoed en een voltijds erfgoedmedewerker bouwkundig erfgoed te werk. De coördinator neemt de algemene zakelijke coördinatie van de IOED op zich en zet de inhoudelijke en beleidsmatige koers uit. De inhoudelijke expertise van beide medewerkers wordt ingezet op adviezen, projecten en het activiteitenprogramma rond onroerend erfgoed.

Vanuit de samenwerking met het Regionaal Landschap Lage Kempen wordt de expertise van landschappelijk erfgoed aangevuld met een landschapscoördinator. Ook wordt de projectvereniging ondersteund door een administratief en communicatiemedewerker.

Naast het vaste team zoeken we regelmatig ondersteuning van stagiaires en vrijwilligers bij onze initiatieven. En in het kader van projecten kan het team worden uitgebreid met projectmedewerkers.

Raad van bestuur

De projectvereniging wordt bestuurd door een raad van bestuur die minimaal twee keer per jaar samenkomt. De raad van bestuur kan werkgroepen of adviesgroepen oprichten om de vergaderingen voor te bereiden en kan specifieke opdrachten uitbesteden aan derden.

Er zijn jaarlijks een aantal vaste agendapunten voor de vergaderingen van de raad van bestuur. In maart worden het jaarverslag en de jaarrekening van het voorgaande jaar besproken en voorgelegd ter goedkeuring. In november worden het actieplan en de begroting van het daaropvolgende jaar besproken en voorgelegd ter goedkeuring. Ook wordt de begroting voor de besteding van het werkingsbudget doorgenomen en voorgelegd ter goedkeuring.

Het jaarverslag wordt na goedkeuring door de raad van bestuur, volgens de statuten van de projectvereniging, aan elke deelnemende gemeente bezorgd.

Stuurgroep

De inbreng van partners werd voorzien door diverse overleggen bij de aangesloten gemeenten met de betrokken ambtenaren. Met het oprichten van een stuurgroep hopen we meer structureel overleg te kunnen voeren waardoor we beter op de hoogte zijn van ontwikkelingen binnen het erfgoedveld en gemeenten. Vervolgens kunnen we ons beleidsmatig en strategisch beter afstemmen op noden, kansen, etc.

De stuurgroep is samengesteld uit medewerkers van de aangesloten gemeenten betrokken bij onroerend erfgoed. De stuurgroep kan worden aangevuld met vrijwilligers uit het erfgoedveld en experts op uitnodiging. De stuurgroep wordt voorgezet door de erfgoedcoördinator en komt minstens tweemaal per jaar samen.

Samenwerking met Regionaal Landschap Lage Kempen

Het Regionaal Landschap Lage Kempen is een eerstelijnspartner van de IOED waarmee een sterke samenwerking is opgebouwd. De samenwerking is gebaseerd op gedeelde doelstellingen wat betreft onroerend erfgoed waarvoor beroep gedaan kan worden op elkaars expertise en diensten. De samenwerking is vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. De beide organisaties streven naar een overeenkomstig werkingsgebied om efficiëntie- en kwaliteitswinst te behalen voor de deelnemende gemeenten.

Het Regionaal Landschap vult de kennis van landschappelijk erfgoed aan in de IOED aan met de landschapscoördinator. De IOED versterkt de kennis van onroerend erfgoed bij het Regionaal Landschap door het delen van hun expertise. Beide organisaties zoeken naar gezamenlijke kansen voor projecten rond onroerend erfgoed. Het Regionaal Landschap ondersteunt de IOED in administratie, communicatie en deelt o.a. kantoorruimte en dienstauto's. De besparingen op de kosten voor de werking van de IOED dankzij de samenwerking geeft ons financiële ruimte om twee medewerkers in dienst te nemen en dus de noodzakelijke ondersteuning te bieden aan de gemeenten.

De landschapscoördinator bij het Regionaal Landschap werkt samen met de IOED en vult de kennis van het landschappelijk erfgoed aan. De coördinator ondersteunt ons bij bijvoorbeeld het herstel van het historisch landschap en de zorg voor landschappen omwille van hun historische, socio-culturele, natuurwetenschappelijke of esthetische waarde. De landschapscoördinator stimuleert en motiveert mensen om mee te werken aan projecten rond landschapszorg.

Afstemming gebeurt op verschillende niveaus. De coördinatoren van beide organisaties zetelen adviserend in elkaars stuurgroepen en hebben regelmatig overleg. Er is een maandelijks overleg tussen het personeel van beide organisaties, aangevuld door losse overleggen. Voor gedeelde projecten wordt per project een werkgroep opgezet.

Infrastructuur en logistiek

De maatschappelijke zetel en het kantoor van Erfgoed Lage Kempen is gevestigd op het terrein van Orthopedagogisch Centrum Sint-Ferdinand in Lummen waar ook het Regionaal Landschap Lage Kempen is gehuisvest. Door de projectvereniging in het kantoor van RLLK te installeren worden efficiëntiewinsten geboekt inzake overhead en projectwerking. Lummen heeft een centrale ligging in het werkingsgebied en is een knooppunt van snelwegen. Vanuit deze locatie kan de IOED haar dienstverlenende rol optimaal waarmaken.

Op O.C. Sint-Ferdinand bedden we in een zorgzame omgeving. Verbonden en duurzaamheid zijn twee kernwaarden die we delen met onze burens op de site waar samenwerkingen zijn gegroeid met zowel de beroepsopleidingen als de sociale en inclusieve onderneming De Winning. Daarbij werkt een historische site uit 1895 inspirerend voor een erfgoedorganisatie en ondersteunt de IOED het instituut bij de zorg voor haar onroerend erfgoed.

Dienstverlening

De IOED biedt haar aangesloten gemeenten een pakket van diensten aan rond onroerend erfgoed. Deze dienstverlening wordt gefinancierd met de Vlaamse en gemeentelijke subsidie en uitgevoerd volgens het jaarlijkse actieplan. De dienstverlening is verdeeld in adviesverlening, projectmatige dienstverlening en een activiteitenprogramma.

Als kennis- en expertisecentrum voor onroerend erfgoed in de regio bouwt de IOED zowel inhoudelijke kennis van het lokale erfgoed op, alsook praktische en procedurele expertise over regelgeving en beleid. Vanuit die expertise adviseert de IOED de aangesloten besturen bij de uitwerking van hun erfgoedbeleid en fungeert ze als een belangrijke schakel tussen lokaal bestuur en het Vlaamse niveau.

Binnen de adviesverlening richten wij ons op de verankering van onroerend erfgoed in lokaal beleid, ondersteuning bij inventarisatie en het gebruik van de Inventaris Onroerend Erfgoed, advies bij omgevingsvergunningen, ondersteuning bij beheersplannen en begeleiding bij renovatie- en restauratietrajecten.

De projectmatige dienstverlening is een kracht van Erfgoed Lage Kempen. De IOED zoekt continue mogelijkheden voor bijkomende financiering. Gemeenten kunnen door middel van cofinanciering meestappen in de projecten. Inhoudelijk zoeken we naar gemeentegrensoverschrijdende projecten binnen de visie van de IOED die de werking versterken.

Het activiteitenprogramma van de IOED is vanaf 2025 uitgebreid. In het programma zetten we in op kennisdeling, verbreding van draagvlak en participatie voor alle partners in het erfgoedveld. Bij deze initiatieven neemt de IOED een coördinerend

of ondersteunende rol op. De vaste activiteiten zijn Open Monumentendag, de Archeologiedagen, de Inspiratiedag voor lokale besturen en het Limburgs Erfgoedmoment voor vrijwilligers in de sector. De vaste initiatieven op de agenda worden aangevuld met diverse workshops, gegidste rondleidingen, scholenactiviteiten en lezingen. Hiermee spelen we in op bijvoorbeeld actuele noden of de verspreiding van recent verworven kennis.

Een vernieuwing in de dienstverlening van de IOED is het gebruik van koepelthema's. Om meer structuur aan te brengen in de dienstverlening zijn voor de komende vijf jaar tien overkoepelende thema's gekozen waarop de IOED zich gaat richten. De selectie van thema's is gemaakt op basis van de noden in het veld die zijn vastgesteld bij diverse gesprekken en het participatief traject dat is doorlopen. De tien thema's zijn funerair erfgoed, hoeves met erfbeplanting, holle wegen, industrieel erfgoed, ijzertijderfgoed, kapellen, onroerenderfgoeddepot, schansen en verdedigingswerken, tuinvijken en de Tweede Wereldoorlog. We streven ernaar om meerdere gemeenten met dezelfde noden onder een thema samen te brengen. Met het bundelen van mensen en middelen vergroten we de impact van de initiatieven die onder het koepelthema worden gerealiseerd en stimuleren we een gemeenschappelijke visie op onroerend erfgoed bij de gemeenten.

Overlegmomenten met gemeenten en betrokken ambtenaren

Bij de gemeenten is reeds expertise beschikbaar die ook voor andere gemeenten een meerwaarde kan betekenen en de erfgoedwerking kan versterken. Er zal dus doorlopend inhoudelijk overleg, opvolging en terugkoppeling zijn met de gemeentelijke medewerkers die in aanraking komen en ervaring hebben met het lokaal onroerend erfgoed. Structureel overleg verloopt via de stuurgroep en losse overleggen. In iedere gemeenten heeft de IOED twee contactpersonen in het stedenbouwkundig en culturele domein als aanspreekpunt.

Omgevingsanalyse Erfgoed Lage Kempen

Analyse werking en beleidscontext

Voor de omgevingsanalyse is op verschillende manieren informatie verzameld. Diverse documenten zoals beleidsnota's, studies en gemeentelijk beleid zijn bestudeerd. Met de stakeholders zoals de schepenen, ambtenaren en verenigingen zijn gesprekken gevoerd. Verder is een interne evaluatie onder de medewerkers van de IOED en het Regionaal Landschap uitgevoerd. En tot slot zijn ook diverse erfgoedsites bezocht binnen het werkingsgebied.

De IOED is sinds de oprichting uitgegroeid tot een sterke onroerenderfgoedpartner in de regio. Expertise, toegankelijkheid, innovatie en verbinding zijn de begrippen waarmee we worden geassocieerd. Met het groeien van de organisatie is de werking meer gestructureerd. De basisdienstverlening is bijvoorbeeld geformaliseerd en opgedeeld in projectwerking, adviesverlening en publiekswerking.

De projectwerking is altijd een kracht van de Erfgoed Lage Kempen geweest. Voor gemeenten is de IOED de vaste partner bij hun onroerend erfgoedprojecten. In veel gevallen wordt een volledige coördinatie van de projecten gevraagd. De IOED pakt dan vrijwel alle aspecten op, het vormen van de projecten met participatie, subsidies aanvragen, administratieve afhandeling, etc. Dit vraagt veel tijd. De laatste jaren streeft de IOED ernaar om grotere projecten te organiseren in samenwerking met meerdere gemeenten. Daarbij wordt ook gezocht naar subsidiemogelijkheden buiten de sector waarvoor complexere dossiers moeten worden geschreven. De samenwerking met het Regionaal Landschap zorgt voor de nodige expertise en ondersteuning bij deze dossiers. Het ontzorgen bij projecten en de hefboomwerking zijn voor gemeenten belangrijke redenen voor deelname aan de IOED.

In de laatste jaren is de IOED op vraag van de gemeenten zich meer gaan positioneren als adviespunt in de regio. De samenwerking met diensten zoals ruimtelijke ordening en patrimonium is verbeterd dankzij een voorstellingsronde en het betrekken van de diensten bij het halfjaarlijks gemeentelijk overleg. De IOED is opgenomen als adviesorgaan in het omgevingsloket en wordt zo betrokken bij vergunningsaanvragen. Naast de vraag vanuit gemeenten groeit ook het aantal vragen van inwoners aan de IOED voornamelijk bij renovatieplannen aan erfgoedpanden. Meestal worden inwoners doorverwezen door gemeenten maar in de toekomst zouden ze de IOED zelf moeten kunnen vinden. De aangesloten gemeenten zouden ook samen met de IOED aan een lokaal erfgoedbeleid kunnen werken maar momenteel is het aantal RUP's en verordeningen beperkt. In onze samenwerking zouden we dit meer moeten stimuleren.

De publiekswerking is dankzij een aanvullend budget vanuit de gemeenten versterkt. We hebben een jaarlijks activiteitenprogramma opgezet met een aantal vaste evenementen zoals onze Inspiratiedag, Open Monumentendag en de Archeologiedagen. Het programma wordt aangevuld met infosessies, workshops en rondleidingen die inspelen op noden en actualiteiten. Met ons programma proberen

we de diverse doelgroepen te bereiken en proberen ook minder goed bereikbare groepen zoals de jongeren te betrekken.

De communicatie vanuit de IOED is voor verbetering vatbaar. De IOED wordt ondersteund door de communicatiemedewerker van het Regionaal Landschap en de communicatie verloopt via de kanalen van het Regionaal Landschap. Het gevolg is dat de IOED weinig zichtbaar is als organisatie en weinig mensen ons kennen met gevolgen voor het draagvlak voor het samenwerkingsverband. De afkorting IOED is ook nauwelijks bekend. Aan de andere kant is er wel interesse voor ons en vraagt men om informatie over onze acties. Het profileren van de IOED met een eigen communicatieplan zou helpen.

Vlaanderen en de gemeenten staan voor complexe ruimtelijke uitdagingen zoals het verdwijnen van open ruimte, de nood aan verdichting van woonkernen, klimaatadaptatie en het verzoenen van woon-, landbouw- en natuurbehoeften (zie het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen). Ook in ons werkingsgebied is de druk op de open ruimte merkbaar waardoor bijvoorbeeld het landschappelijk erfgoed wordt bedreigd. Verder zijn de gevolgen van de klimaatveranderingen (droogte, wateroverlast en bodemdegradatie) duidelijk en hebben impact op bijvoorbeeld het archeologisch erfgoed. Een laatste gemeenschappelijke uitdaging is de vergrijzing in de regio waardoor vrijwilligerswerking onder druk komt te staan en de overdracht van eigendommen en kennis moeilijk verloopt.

De gemeenten zijn zoekende nu onroerend erfgoed grotendeels hun verantwoordelijkheid is geworden. Ze werken voornamelijk rond behoud, beheer en draagvlak. De focus ligt op bouwkundig en landschappelijk erfgoed bijvoorbeeld de restauratie van kapellen en het beheer van de domeinen en parken. Enkele gemeenten hebben een jaarlijks budget voor onderhoud en werken vanuit een inventarisatie of planning. Enkele gedeelde prioritaire thema's zijn funerair erfgoed, kapellen, industrieel erfgoed, schansen, tuinvijken, hoeves en de Tweede Wereldoorlog. De samenwerking met de IOED wordt door de gemeenten als essentieel gezien om rond onroerend erfgoed te kunnen werken. Men zoekt naar samenwerkingsmogelijkheden met de IOED, het Regionaal Landschap en omringende gemeenten op initiatieven op te schalen en van elkaars ervaring te profiteren. Heusden-Zolder, Houthalen-Helchteren, Leopoldsburg en Tessenderlo-Ham zijn aangesloten bij de erfgoedcel ECRU. In de toekomst zal Halen een erfgoedcel vormen met Hasselt en Herk-de-Stad en komt er een mogelijk Noord-Limburgse erfgoedcel met onder andere Hamont-Achel en Bocholt. De gemeenten kijken uit naar een goede samenwerking tussen de IOED en de erfgoedcellen.

De gemeenten hebben behoefte aan expertise, financiën en een instrumentarium om een sterk beleid op te tuigen. De kennis van onroerend erfgoed binnen de gemeente is beperkt en bovendien versnipperd over verschillende diensten. Een eigen erfgoedambtenaar is een uitzondering. Vanzelfsprekend kampen alle gemeenten met financiële uitdagingen waardoor de budgetten voor onroerend erfgoed zijn gekrompen. Gecombineerd met het verdwenen van subsidielijnen en ondersteuning op onder andere provinciaal en Europees niveau maakt dat het investeren in onroerend erfgoed onder druk komen te staan. Naast de financiën hebben gemeenten het gevoel dat het instrumentarium onvoldoende is om een beleid op te zetten en kunnen ze beleid moeilijk handhaven.

Analyse werkingsgebied

Erfgoed Lage Kempen omvat acht gemeenten in Midden- en Noord-Limburg, op de overgang tussen de zandige Kempen en de vruchtbare Demervallei. Het gebied wordt gekenmerkt door een gevarieerd landschap van beekvalleien, vijvers, heide, bossen en dorpskernen met een rijke historische gelaagdheid. De hoge zandgronden in het noorden en westen contrasteren met de natte valleien en beekdalen in het zuiden en oosten.

Ons werkingsgebied wordt gekenmerkt door de sterke verwevenheid tussen natuur en cultuurgeschiedenis. Het landschap is gevormd door eeuwenlang kleinschalig landbouwgebruik, viskweek en heidebeheer. De ontwikkeling van de wijers, ontstaan vanuit ontginningen, toont de middeleeuwse ingenieurskunst en duurzame omgang met water. Daarnaast is de regio een kerngebied van het mijnverleden met twee belangrijke mijnsites (Heusden-Zolder en Houthalen) die vandaag als industrieel erfgoed herbestemd zijn. De combinatie van prehistorische, religieuze, agrarische en industriële relicten maakt het gebied rijk en veelzijdig.

Vanaf de prehistorie getuigen talloze archeologische vondsten, zoals lithisch materiaal en een kampement uit de steentijd van vroege menselijke aanwezigheid. De celtic fields en grafheuvels uit brons- en ijzertijd zijn nog zichtbare relicten van deze periode. In de Romeinse periode bleef de streek landelijk, met kleine landbouwgehuchten in tegenstelling tot de villacultuur in Haspengouw. Tijdens de middeleeuwen ontstond het huidige nederzettingspatroon met dorpen, kasteeldomeinen, abdijen. Abdijen zoals Averbode, Herkenrode en Floreffe beheerden grote domeinen en visvijvers. In de Nieuwe Tijd ontwikkelden zich handelssteden, zoals Beringen en Halen en Teutengemeenschappen in Hamont-Achel en Bocholt, terwijl de viskweek en landbouw bleven floreren. De Nieuwste Tijd bracht ingrijpende veranderingen: ontginningen, kanalen, spoorwegen, het Kamp van Beverlo, chemische industrie en vooral de steenkoolmijnen. Deze industrialisatie veranderde het landschap en de bevolkingssamenstelling ingrijpend.

Het kenmerkende onroerend erfgoed in de regio kan worden samengevat in enkele thema's.

Prehistorie: laat glaciële landduinen, archeologische sites zoals het sitecomplex van de Demervallei, celtic fields, grafheuvels en urnenvelden brons- en ijzertijd. Op enkele locaties in het werkingsgebied wordt het prehistorisch erfgoed ontsloten en beschermd bijvoorbeeld het urnenveld van de Dorperheide. Veel van de sites zijn echter onbeschermd en bestaan uit microreliëf waardoor ze het risico lopen te verdwijnen bij grondwerk, bosbouw etc. Het ontsluiten van dit veelal archeologisch erfgoed om daarmee draagvlak te creëren voor beheer en bescherming is een eerste nood. Bescherming kan gebeuren door classering zoals recent bij celtic fields in Oudsbergen, Pelt en Herentals is gebeurd, of via gemeentelijk beleid.

Landgebruik: gesloten landbouwsystemen met akkerland, houtwallen, vlechthagen, grachten, poelen, heiden en holle wegen, beekdalen, viskweek met vijvercomplexen, wind- en watermolens met omgeving. De oorspronkelijke agrarische functie is vaak verloren en het landschap verandert met de verandering van gebruik. Beheer is dus noodzakelijk maar wordt niet altijd

(correct) toegepast. In samenwerking met het Regionaal Landschap zou het beheer van dit landschappelijk erfgoed kunnen worden gerealiseerd waarbij ook aandacht kan uitgaan naar oude technieken zoals het vlechten van hagen. Sensibilisering naar eigenaren is een prioriteit waarbij een goede samenwerking met de stakeholders van belang is. Vaak gaat het hier om diverse groepen met verschillende ideeën over het erfgoed zoals natuurverenigingen en landbouwers. Als bruggenbouwer ligt hier mogelijk een taak voor de IOED.

Wonen, bestuur en infrastructuur: historische huizen en hun parken zoals de teutenhuizen, kastelen en hoeves met omgeving van monumentale bomen, dreven en boomgaarden, historische stadskernen.

Het herbestemmen met behoud van de erfgoedwaarden is een uitdaging. Wanneer de monumentale woningen van eigenaar wisselen gaat dit meestal gepaard met renovatieplannen. De IOED kan eigenaren bij hun ontwerp voorzien van advies om de erfgoedwaarden zo goed mogelijk te integreren in de plannen. Verder is er behoefte bij gemeenten bij het opstellen van beheersplannen, RUP's en verordeningen en het beoordelen van vergunningsaanvragen. Het beheer van de parken, tuinen en domeinen kan samen met het Regionaal Landschap worden uitgewerkt en uitgevoerd.

Oorlog en grenzen: schansen en landweren, motteheuvels, militaire infrastructuur en monumenten, oorlogsrelicten zoals bunkers, loopgrachten en crashsites. De aandacht voor dit type erfgoed groeit in de regio, zeker voor de Tweede Wereldoorlog mede door de opening van het museum Liberation Garden. Grondverplaatsing door bijvoorbeeld agrarische activiteiten is de grootste bedreiging voor schansen, landweren, loopgraven, crashsites en motteheuvels. Sensibilisering in combinatie met een vorm van bescherming zijn noodzakelijk. Voor de modernere constructies zoals de bunkers liggen de noden meer bij ontsluiting.

Religie en rituelen: religieuze gebouwen en omgeving zoals kloosters, kerken, moskeeën, pastoriegebouwen, kruisen, veldkapellen. Het religieus erfgoed heeft te kampen met functieverlies en de daarmee gepaard gaande verwaarlozing. Hoewel bijvoorbeeld de kapellen en kruisen worden gewaardeerd door omwonenden draagt niemand de verantwoordelijkheid voor het onderhoud. Voor de kerkgebouwen is de oefening gestart voor herbestemming maar dit is een kostelijk en langdurige uitdaging. De IOED kan ondersteuning bieden bij het zoeken naar draagvlak en de herbestemming van het religieus erfgoed. Achterstallig onderhoud kan samen met de IOED samen met Monumentenwacht worden aangepakt in projecten waarin ook naar draagvlak kan worden gezocht.

Nijverheid en industrie: industrieel onroerend erfgoed met gebouwen, kolenspoor, terrils, tuinwijken, panovens en steenbakkerijen, kanalen, bruggen en sluizen. De industrialisatie van de regio is het meest zichtbaar in het mijnerfgoed en de chemische industrie. Het mijnerfgoed ligt gemeenten en inwoners nauw aan het hart en inwoners en hiervoor wordt zorg gedragen. Diverse gemeenschappen zijn via verenigingen betrokken en de erfgoedcel ECRU zet zich sterk in. De restauratie van dit erfgoed is een opgave vanwege de hoge kosten van grote structuren zoals kolenwasserijen en schachtbokken. In de tuinwijken speelt het probleem van de aantasting van de architecturale samenhang door o.a. renovaties en het gebrek aan beleidskaders. Samen met de gemeenten in ons werkingsgebied kan gewerkt worden aan afwegingskaders voor de tuinwijken en adviezen bij vergunningsaanvragen om de architecturale samenhang te bewaken. De kleinere restauratiedossiers en de ontsluiting van het erfgoed zijn ook een kans voor de

IOED. Wat betreft ontsluiting van het gemeenschappelijk industrieel verleden met een blijvende impact op de samenleving valt op dat de samenwerking en afstemming verbeterd kan worden tussen de gemeenten onderling en tussen gemeenten en vrijwilligers.

Er is dus duidelijk een behoefte aan een organisatie die de gemeenschappelijke noden in het erfgoedveld samenbrengt. Kennis en ontsluiting, beheer en behoud en herbestemming en waardering zijn de gemene delers waarop ingezet moet worden. Ook draagvlak en sensibilisering blijven belangrijk voor de toekomst van het onroerend erfgoed in de regio.

Analyse actoren

Erfgoed Lage Kempen heeft een lange lijst van partners opgebouwd in de loop van de tijd. Onze partners op overheidsniveau zijn de verschillende Vlaamse departementen en agentschappen actief op gebied van erfgoed, de Provincie Limburg en de lokale besturen in ons samenwerkingsverband. De bovenlokale partnerorganisaties zijn het Regionaal Landschap Lage Kempen en aangrenzende Regionale Landschappen, het Provinciaal Centrum voor Cultureel Erfgoed, Visit Limburg, de IOED's en erfgoedcellen in de regio. Daarnaast zijn er nog organisaties zoals Natuurpunt, Limburgs Landschap, Boerenbond, CAG, Herita, Parcum, Molenforum Vlaanderen, etc.

Ook lokaal zijn er diverse actoren en erfgoedgemeenschappen zoals de geschieden- en heemkundige verenigingen, kerkfabrieken, musea en private actoren. In iedere gemeente zijn actieve heemkundige kringen bezig met het lokale erfgoed: Heemkundige vereniging 'Koersel door de jaren', Geschied- en Heemkundige Kring Bocholt vzw, Geschied- en Heemkundige Kring Kaulille, Heemkring Sint-Jansdal Zelem, Heemkring Oppidum Halense, Vrienden van het Sint-Jansbergklooster van Zeelhem vzw, Heemkunde Ham, Heemkundekring Achel, Geschied- en Heemkundige Kring De Goede Stede Hamont-Achel, RAF-comité Hamont-Achel, Geschied- en Heemkundige Kring Heusden, Heemkundige Kring Zolder, Geschied- en Heemkundige Kring De Klonkviool, Erfgoedkring Leopoldsburg, Heemkundige kring Heppen, Heemkundige Kring Groot Lummen, Loois Archief en Documentatiecentrum.

Dan zijn er nog een aantal lokale musea en archieven, Mijnmuseum Beringen, Bocholter Brouwerij Museum, Torenverplaatsingsmuseum, Museum Slag der Zilveren Helmen, Reinvoart Museum Loksbergen, Grevenbroekmuseum, Documentatiecentrum Dr. Bussels, Museum Kamp van Beverlo, Museum K-blokken en Oscar Kapel, Heemkundig museum Heppen, Liberation Garden, ZLDR Luchtfabriek, Greenville en Museum De Kelder.

De lokale besturen hebben veel verantwoordelijkheden gekregen rond onroerend erfgoed maar hebben hier moeite mee. Vaak hebben ze niet voldoende expertise of middelen om een sterk onroerend erfgoedbeleid uit te werken. Ze zoeken naar aanvullende middelen voor erfgoed. In de eigen begrotingen zijn de budgetten beperkt maar het binnenhalen van subsidies is niet hun voornaamste bezigheid. Het smeden van samenwerkingen met andere gemeenten of partners in hun omgeving vraagt veel van gemeenten.

Voor besturen is de IOED een bruggenbouwer naar de erfgoedgemeenschappen en andere actoren in het erfgoedveld. We zijn sterk in samenwerking en verbindingen leggen en staan tussen overheid en burger in. Met onze expertise en netwerken kunnen we de lacunes in de kennis van onroerend erfgoed voor de gemeenten aanvullen en helpen bij een gemeenschappelijk beleid en bijvoorbeeld bij het zoeken naar subsidies. De IOED moet ook altijd zoeken naar een balans in de dienstverlening naar acht gemeenten. Uitgebreide ondersteuning zoals de volledige coördinatie van projecten behoort niet altijd tot de mogelijkheden.

De bovenlokale partners zoals de IOED's, erfgoedcellen en Regionale Landschappen zijn inmiddels sterk verankerd in de regio. Ze hebben veel kennis en expertise in huis van de omgeving waarin ze actief zijn. Daarnaast kennen ze het subsidielandschap goed en zijn sterk in het inspelen op kansen. Ze brengen verbinding of verschillende niveaus bijvoorbeeld tussen belangengroepen en overheden of tussen inwoners. De versnippering van het landschap met allerlei organisaties die deels overlappen in werking en werkingsgebied is een veelgehoorde klacht bij de bovenlokale partners. Een tweede probleem is hun financiering. De afhankelijkheid van subsidies maakt dat de ze gevoelig zijn voor beleidswijzigingen. Een sterke financiële structurele basis ontbreekt vaak waardoor ze afhankelijk zijn van projecten. Door de huidige mondiale politieke en economische situatie verschuiven prioriteiten en komen sectoren zoals natuur, landschap en erfgoed op de achtergrond te staan. Dit is bijvoorbeeld merkbaar in het verdwijnen van subsidielijnen.

Als bovenlokale organisatie nemen we onze rol op binnen dit netwerk. De IOED neemt deel aan diverse overleggen en werkgroepen en denkt en doet mee met het verbeteren van de netwerken. We delen onze expertise en werken waar mogelijk samen met deze partners. De samenwerking met enkele eerstelijnspartners zoals het Regionaal Landschap Lage Kempen en ECRU zijn goed uitgebouwd. We trekken op in projecten en maken gebruik van elkaars expertise. Voor andere partners is er nog winst te halen bijvoorbeeld bij de aangrenzende IOED's in andere provincies maar ook bij onderwijsinstellingen, de non-profit sector en natuurorganisaties.

De geschied- en heemkundige kringen en de kleine musea zijn sterk in hun kennis van de lokale geschiedenis en kennen hun dorp of gemeente door en door. Zij hebben expertise in onderzoek, het archiveren en beheren van collecties. Ze hebben uitgebreide lokale netwerken en signaleren kansen en bedreigingen voor erfgoed vaak op zeer korte termijn. Met hun passie en betrokkenheid zetten ze zich ook in om het erfgoed toegankelijk te maken via tentoonstellingen, publicaties en rondleidingen. Hun noden liggen bij het vinden van vrijwilligers om hun werking te ondersteunen en de organisaties in leven te houden. Het probleem hierbij is dat de engagementen kortstondig zijn en de interesse beperkt is tot een thema. Huisvesting en financiën zijn ook veelvoorkomende problemen onder deze erfgoedgemeenschappen. Ze willen aan de slag met de digitalisering van hun collecties de middelen ontbreken. Ten slotte hebben ze behoefte aan expertise door middel van opleiding om bijvoorbeeld aan de slag te gaan met de digitalisering.

Voor de IOED ligt een voorname rol weggelegd bij de ondersteuning van de lokale erfgoedgemeenschappen. We kunnen ondersteuning bieden bij het zoeken naar middelen bijvoorbeeld via subsidies. Bij hun projecten kan de IOED een

coördinerende rol opnemen. Voor de digitalisering van collecties kunnen zij eerder terecht bij de erfgoedcellen. Wel kunnen we hen doorverwijzen dankzij ons consultatienetwerk of scholing aanbieden via ons activiteitenprogramma.

Het consultatienetwerk van de Erfgoed Lage Kempen steunt op de vele contacten en netwerken in de regio. We beschikken over een stevig uitgebouwd netwerk dat we ook in de nieuwe beleidsperiode versterken. Het netwerk bestaat uit:

- De eigen organisatie met de medewerkers met expertise van bouwkundig, archeologisch en landschappelijk erfgoed maar ook een gedegen kennis van de regio.
- De contacten bij het Regionaal Landschap waar we via de samenwerking op kunnen rekenen.
- De contacten met de aangesloten gemeenten en hun diensten.
- Contacten met vrijwilligers zowel individuen als verenigingen.
- De contacten met het brede werkveld binnen en buiten het werkingsgebied bestaande uit organisaties actief in erfgoed, andere bestuursniveaus, private partners etc.

De IOED is aangesloten bij regionale netwerkorganisaties zoals het Netwerk Onroerend Erfgoed (NOE) en Netwerk Limburgse IOED's en Provincie Limburg. Het lidmaatschap van het NOE is belangrijk omdat we zo beroep kunnen doen op de expertise en het netwerk van de andere leden en zij zo een professionele klankbordgroep vormen. Bij het Netwerk Limburgse IOED's kijken we op welk vlak we kunnen samenwerken op bovenlokaal niveau en stemmen onze werking op elkaar af. De contacten met aangrenzende IOED's in Antwerpen en Vlaams-Brabant verlopen via het NOE maar zouden in de toekomst ook directer kunnen.

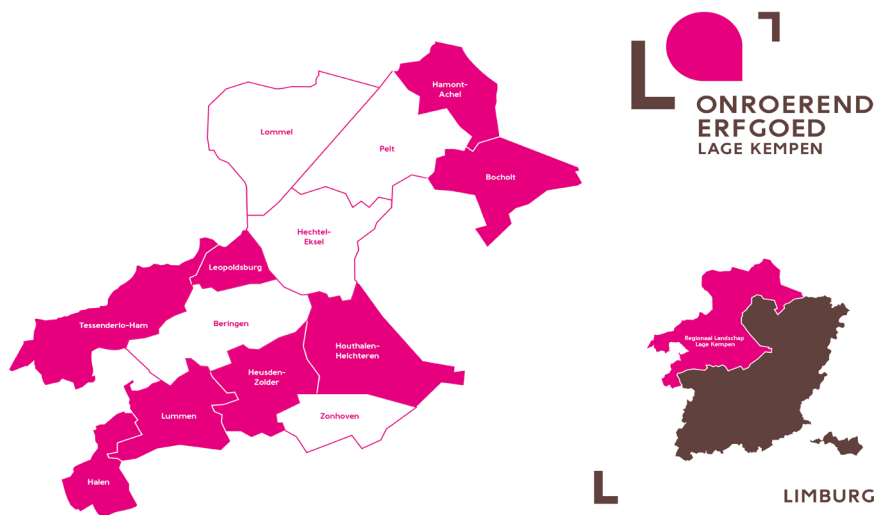

Gezamenlijke beleidsvisie

Samenwerkingsverband

Erfgoed Lage Kempen is een intergemeentelijk samenwerkingsverband van Bocholt, Halen, Hamont-Achel, Heusden-Zolder, Houthalen-Helchteren, Leopoldsburg, Lummen en Tessenderlo-Ham.

Het werkingsgebied van RLLK en de IOED sluiten aan bij de andere Regionale landschappen en IOED's. We werken dan ook nauw samen met deze organisaties, zo wordt de intergemeentelijke samenwerking tussen deze gebieden versterkt en dit komt ten goede aan het onroerend erfgoed in de regio.

Missie

Erfgoed Lage Kempen geeft onroerend erfgoed een toekomst. We werken samen met gemeenten en partners aan het inventariseren, valoriseren en bewaren van het lokale en regionale onroerend erfgoed. Zo dragen we bij aan een verbonden, duurzame en betekenisvolle leefomgeving en brengen verbinding tussen de inwoners en hun erfgoed.

Als aanjager en bruggenbouwer versterken we het intergemeentelijk onroerend erfgoedbeleid en stimuleren we samenwerking en kennisdeling. We zetten in op kwalitatief beheer en ontsluiting, zodat ons erfgoed leeft en beleefd wordt. Samenwerking is daarbij ons krachtigste instrument.

Visie

Erfgoed vertelt het verhaal van de Lage Kempen. Het verbindt verleden, heden en toekomst en vormt een onmisbaar fundament voor de identiteit en leefkwaliteit van onze regio. Met deze visie willen we richting geven aan hoe we samen met onze partners bouwen aan een sterke erfgoedzorg die toekomstgericht, gedragen en dynamisch is. We vertrekken vanuit de kernwaarden verbondenheid, expertise, duurzaamheid en innovatie.

Verbondenheid

Wij geloven dat erfgoed mensen verbindt: met hun streek, met hun geschiedenis en met elkaar ongeacht afkomst of generatie. Het vormt een fundament voor identiteit en draagvlak. Daarom brengen we partners samen en stimuleren samenwerking tussen lokale en regionale partners. We hanteren een integrale benadering waarbij bouwkundig, archeologisch en landschappelijk erfgoed centraal staat, steeds in dialoog met andere beleidsdomeinen zoals cultuur, toerisme, jeugd, landbouw en milieu. Zo groeit erfgoed uit tot een breed gedragen, verbindend verhaal in de regio.

Expertise

Onze kracht ligt in het aanvullen en versterken van de kennis bij lokale besturen, erfgoedpartners en burgers. De IOED fungeert als een kenniscentrum dat expertise opbouwt en toegankelijk maakt. We investeren voortdurend in de ontwikkeling van onze eigen deskundigheid. Door kennis en onderzoek te stimuleren bouwen we verder aan een stevige basis om erfgoedzorg te onderbouwen en te verdiepen.

Duurzaamheid

Voor ons is onroerend erfgoed een sleutel tot een toekomstbestendige regio. Door herbestemming, circulair gebruik en het inzetten van erfgoed als antwoord op maatschappelijke uitdagingen dragen we bij aan een kwalitatieve leefomgeving voor huidige en toekomstige generaties. We tonen hoe erfgoed oplossingen kan bieden voor vraagstukken rond bijvoorbeeld klimaat, leefkwaliteit en sociale cohesie. Zo houden we erfgoed relevant.

Innovatie

Erfgoed Lage Kempen kijkt vooruit en speelt flexibel in op nieuwe noden en trends. We werken met innovatieve technieken, digitale toepassingen en participatieve werkvormen. Daarbij zoeken we ook partners buiten het traditionele erfgoeddomein op, want erfgoed leeft in vele sectoren en contexten. Door intergemeentelijk en interdisciplinair te werken, geven we erfgoed een dynamische plaats in een veranderende samenleving.

Vanuit deze kernwaarden geven we erfgoed een betekenisvolle plaats in het maatschappelijk weefsel. Samen met onze partners maken we van de Lage Kempen een regio waar erfgoed leeft, verbindt en inspireert. Zo bouwen we stap voor stap aan een toekomst waarin erfgoed stevig verankerd is.

Draagvlak

Participatie in beleidsvisie en omgevingsanalyse

De beleidsvisie en omgevingsanalyse zijn geschreven op basis van de inbreng van het erfgoedveld. De informatie is verzameld door middel van een participatief traject aangevuld met gegevens verzameld tijdens de afgelopen beleidsperiode.

De IOED heeft in de afgelopen vijf jaar regelmatig feedback over het beleidsplan gevraagd van partners en indien nodig het plan aangepast. Begin 2025 heeft de IOED met de deelnemende gemeenten overlegd over de inhoud van de samenwerking in de nieuwe beleidsperiode. Deze gegevens zijn verwerkt in het beleidsplan.

Medio 2025 is samen met een externe procesbegeleider het participatieve traject gestart met een aantal stakeholders in voorbereiding op het beleidsplan. De organisatie is intern geëvalueerd aan de hand van een aantal oefeningen met het personeel van de IOED en het Regionaal Landschap. Het erfgoedveld is in eerste instantie benaderd met een digitale bevraging. Naast de gemeenten zijn onder andere ook musea, heemkundige kringen, molenverenigingen, archieven, ECRU, omringende IOED's, Provinciaal Centrum voor Cultureel Erfgoed, Nationale Boomgaardenstichting, Natuurpunt en Limburgs Landschap bevraged.

De gegevens van de bevraging zijn meegenomen naar de participatiesessie met de medewerkers van de gemeentelijke diensten van de deelnemende gemeenten. Tijdens deze sessie is de SWOT-analyse die is gemaakt op basis van de eerste bevraging verder uitgewerkt en verdiept. In een laatste sessie zijn de schepenen van de deelnemende gemeenten, inclusief de bestuursleden van de IOED, betrokken bij het beleidsplan. Met hen zijn de missie, visie en doelstellingen aangescherpt.

De input van alle betrokkenen uit het participatietraject is zo goed mogelijk verwerkt in het beleidsplan. Tijdens het proces van het opstellen van het beleidsplan is regelmatig teruggekoppeld en is men betrokken tot in de laatste fase. In de komende periode blijft de IOED in een continue dialoog met het veld om de werking te evalueren en verbeteren aan de hand van de noden. Daarnaast zet de IOED zich in om netwerkmomenten te organiseren als dynamisch ontmoetings- en uitwisselingsplatform.

Draagvlak in werking

Tijdens de beleidsperiode werken we continue aan het verbreden van het draagvlak voor onze beleidsvisie voor onroerend erfgoed. Voor onze doelgroepen hebben we hiervoor verschillende strategieën. Belangrijk daarbij is dat we proberen om de verschillende doelgroepen samen na te laten denken over de onroerenderfgoedvisie om daarmee het draagvlak te vergroten voor het beleid en de werking.

- Politiek lokaal bestuur. De schepenen van erfgoed engageren zich als bestuurslid van de IOED en nemen deel aan onze bestuursvergaderingen. Samen met de coördinator werken ze aan het realiseren van de

doelstellingen en sturen het beleidsplan bij. Daarbij zijn zij ook ambassadeurs van de IOED en zoeken draagvlak binnen hun gemeente.

- Ambtenaren lokaal bestuur. De medewerkers van de gemeenten worden betrokken bij de IOED in de stuurgroep en de diverse werkgroepen en andere overleggen. Samen met hen wordt zowel het beleid als de diverse acties van de IOED gevormd en werken we de doelstellingen en acties van ons beleidsplan uit. We bieden hen een programma van infosessies en workshops aan. Binnen het lokaal bestuur zoeken ze draagvlak voor het beleidsplan bij collega's en bestuur.
- Erfgoedgemeenschappen. Draagvlak creëren bij de erfgoedgemeenschappen en de vrijwilligers verloopt via de acties van de IOED. In de projecten en het activiteitenprogramma richten wij ons op deze gemeenschappen. Door middel van participatie zijn de gemeenschappen betrokken bij onze initiatieven en helpen mee met de inhoud bijvoorbeeld in de werkgroepen. In ons programma zoeken we bij hen draagvlak via evenementen zoals Open Monumentendag, de Archeologiedagen, het Limburgs Erfgoedmoment en infosessies en workshops. Zo onderhouden we het netwerk van vrijwilligers.
- Brede publiek. We creëren draagvlak bij het brede publiek door onroerend erfgoed herkenbaar en beleefbaar te maken. In onze projecten en activiteitenprogramma is dit een grondslag. Restauratie van kapellen met omwonenden, realisatie van wandel- en fietsbeleving en het openstellen van onroerend erfgoed tijdens Open Monumentendag zijn enkele voorbeelden. Verder sensibiliseren we de mensen met onze adviesverlening en infosessies.

Onze focus op participatie en publiekswerking komen overeen met het huidige Vlaamse onroerend erfgoedbeleid. 'Begeestering', 'fier op dat van hier', de nadruk op de verhalen achter erfgoed en de doorslaggevende rol van jongeren zijn onderdeel van onze doelstellingen. We zetten in op participatie en creëren hiermee draagvlak door mensen te betrekken en mede-eigenaar te maken. Over de gehele werking maar met name bij onze projecten nemen we vanaf de ontwerpfase betrokkenen mee in het proces en geven hen zo goed mogelijk inspraak. Een voorbeeld hiervan zijn onze restauratieprojecten rond kapellen en grotten. In de voorbereidingen start het participatief traject waarbij buurtbewoners, verenigingen en bijvoorbeeld scholen worden betrokken bij het uitwerken van het project. Zo denken zij mee over het ontwerp van de omgeving en een nieuwe functie aan de hand van diverse oefeningen. Daarbij wordt ook altijd gezocht naar een engagement van de betrokkenen in het toekomstig onderhoud.

Jaarlijks initiëren we een programma voor Open Monumentendag. In de aangesloten gemeenten wordt uniek erfgoed opengesteld. Het programma sluit aan op het thema van Vlaanderen en het forum van Herita. Met een overkoepelende communicatie stimuleren we bezoekers op pad te gaan en locaties te bezoeken. Samen met de vrijwilligers organiseren we de openstelling en geven zoveel mogelijk duiding op de locatie.

Tijdens de Archeologiedagen maakt het brede publiek kennis met alle aspecten van archeologie aan de hand van diverse activiteiten. De activiteiten worden geconcentreerd rond het weekend maar ook in de rest van het jaar staat de

archeologie in de kijker. Opgravingen worden opengesteld en bezoekers gegidst door archeologen. Archeologische collecties worden tentoongesteld en omkaderd.

Om onze publiekswerking te versterken en het draagvlak voor onroerend erfgoed te verbreden zouden we in de toekomst een extra medewerker willen aanwerven met als functie publieksmedewerker. De lonen van deze medewerker zouden met projectmiddelen gedeeltelijk moeten worden afgedekt. Deze medewerker gaat zich inzetten op de publiekactiviteiten van de IOED zoals Open Monumentendag en de Archeologiedagen. Daarnaast zal het verbeteren van de communicatie van de IOED een taak zijn. Hiermee zal de impact van ons vergroten en krijgen we meer mensen warm voor onroerend erfgoed in onze regio.

Expertise en consultatienetwerk

Expertise

Expertise is een van de kernwaarden van de IOED en van groot belang. Intern bouwen we expertise op via opleidingen, workshops, excursies en uitwisseling met het consultatienetwerk en de erfgoedgemeenschappen. We leren van praktijkuitwisseling met ons netwerk en onze diverse projecten.

De IOED beschikt over twee medewerkers met expertise in de drie soorten onroerend erfgoed, zie ook ons organigram. De coördinator heeft een masterdiploma geschiedenis en archeologie en heeft via een postgraduaat kennis opgedaan van landschappelijk erfgoed. De erfgoedmedewerker bouwkundig erfgoed heeft een master architectuur en kunst, cultuur en erfgoed en een opleiding omgevingsrecht. De kennis van landschappelijk erfgoed wordt aangevuld vanuit de samenwerking met het Regionaal Landschap Lage Kempen.

De IOED stimuleert de kennisopbouw bij medewerkers door ze de ruimte te geven om opleidingen te volgen. Er is een jaarlijks budget voor scholing zodat ook betaalde opleidingen tot de mogelijkheden behoren. Het budget is bijvoorbeeld gebruikt voor een postgraduaat Groen Erfgoed aan de PXL Hasselt om kennis van landschappelijk erfgoed te borgen bij de coördinator. Bovendien is er een budget voor de aankoop van publicaties, studies etc.

We verankeren opgedane kennis zo goed mogelijk in onze werking. Dit begint met het opslaan en beschikbaar maken van data en kennis via ons digitale en fysieke archief. Verder wordt nieuwe kennis gedeeld onder de medewerkers zodat uiteindelijk ook taken kunnen worden gedeeld.

Als IOED hebben we de reflex om kennis op te nemen in onze werking en te verspreiden naar het veld. Dit gebeurt via onze adviezen, projecten en activiteitenprogramma. We organiseren bijvoorbeeld pilotprojecten om nieuwe kennis in te zetten en kleinschalig te testen. De lessen uit het pilotproject worden dan weer verspreid met infosessies, workshops en brochures. De vergroening van het kerkhof van Laak is een voorbeeld hiervan. In het pilotproject zijn verschillende soorten beplanting getest op de specifieke grond van een kerkhof en gemonitord. De kennis is uitgewerkt in een brochure voor eigenaren van kerkhoven en begraafplaatsen om de geschikte beplanting te kiezen voor hun locatie.

Consultatienetwerk

Het consultatienetwerk van de IOED steunt op de vele contacten en netwerken in de regio. We beschikken over een stevig uitgebouwd netwerk dat we ook in de nieuwe beleidsperiode versterken. Het netwerk bestaat uit:

- De eigen organisatie met de medewerkers met expertise van bouwkundig, archeologisch en landschappelijk erfgoed maar ook een gedegen kennis van de regio.
- De contacten bij het Regionaal Landschap waar we via de samenwerking op kunnen rekenen.
- De contacten met de aangesloten gemeenten en hun diensten.
- Contacten met vrijwilligers zowel individuen als verenigingen.
- En tot slot de contacten met het brede werkveld binnen en buiten het werkingsgebied bestaande uit organisaties actief in erfgoed, andere bestuursniveaus, private partners etc.

Het netwerk omvat dus uit een brede waaier aan individuele experts en professionals met zowel algemene als zeer gespecialiseerde kennis over onroerend erfgoed. Denk bijvoorbeeld aan kennis over historische ecologie, molenaarsambacht of expertise in historische parken en tuinen. Zij beschikken vaak ook over specifieke materialen, tools en methodieken waar de IOED op kan terugvallen. Lokale verenigingen maken eveneens deel uit van dit netwerk. Voorbeelden zijn molenverenigingen, heemkundige kringen, erfgoedverenigingen, Bokrijk vzw, ECRU, Limburgs Landschap, de IOED's in aangrenzende regio's, Visit Limburg en documentatiecentra en musea.

Naast deze lokale en regionale partners wordt ook nauw samengewerkt met bovenlokale en professionele organisaties die actief zijn rond erfgoed. Het Agentschap Onroerend Erfgoed is een ondersteunende partner en kenniscentrum voor de IOED. Andere partners zijn bijvoorbeeld Monumentenwacht, Natuurland, Herita, het Provinciaal Centrum voor Cultureel Erfgoed, Centrum voor Agrarische Geschiedenis, het Agentschap Natuur en Bos, de Vlaamse Landmaatschappij, FARO en PARCUM.

De IOED is aangesloten bij regionale netwerkorganisaties zoals het Netwerk Onroerend Erfgoed (NOE) en Netwerk Limburgse IOED's en Provincie Limburg. Het lidmaatschap van het NOE is belangrijk omdat we zo beroep kunnen doen op de expertise en het netwerk van de andere leden en zij zo een professionele klankbordgroep vormen. Bij het Netwerk Limburgse IOED's kijken we op welk vlak we kunnen samenwerken op bovenlokaal niveau en stemmen onze werking op elkaar af.

De aangesloten gemeenten blijven uiteraard het vertrekpunt van onze werking. We onderhouden nauwe contacten met diverse gemeentelijke diensten, zoals ruimtelijke ordening, milieu en cultuur, en zoeken steeds de samenwerking op. Naast deze structurele overleggen zijn er de diverse werkgroepen, de ontmoetingsmomenten in activiteitenprogramma voor o.a. vrijwilligers en dagdagelijkse contacten.

We streven ernaar dit netwerk niet alleen te onderhouden maar ook actief te betrekken bij onze werking. Bovendien stellen we deze expertise ter beschikking van onze aangesloten gemeenten en andere actoren binnen het

onroenderfgoedveld. We verwijzen actief door naar experts in ons consultatienetwerk en betrekken hen bij initiatieven waar hun kennis een meerwaarde kan zijn. Daarnaast nemen we de experts en professionals op in ons programma van infosessies en workshops. Het consultatienetwerk wordt ingeschakeld bij specifieke vragen over behoud en ontsluiting van erfgoed maar ook bij de voorbereiding en uitvoering van projecten. Tijdens de halfjaarlijkse bestuursvergadering en stuurgroep kunnen mensen uit het consultatienetwerk worden uitgenodigd om bijvoorbeeld expertise te verschaffen over onderwerpen op de agenda.

In de toekomst willen we ons netwerk uitbreiden op verschillende vlakken. Met het Agentschap willen we de samenwerking verbeteren en meer inzetten op kennisoverdracht, coaching en feedback. De samenwerking met aangrenzende IOED's buiten Limburg kan worden verbeterd. Mogelijk kan een structureel overleg worden georganiseerd vergelijkbaar met het overleg met de Limburgse erfgoedorganisaties. Ook de verbetering van de samenwerking met de erfgoedcellen in ons werkingsgebied zal het consultatienetwerk uitbreiden. Verder zien we nog kansen bij universiteiten en hogescholen en de non-profitsector om ons netwerk te versterken.

Onroerenderfgoedbeleidsplan

Inleiding

De IOED Lage Kempen wil binnen de intergemeentelijke samenwerking rond onroerend erfgoed een stimulerende en verbindende rol opnemen. Door de overkoepelende werking bieden we gemeenten en erfgoedactoren ondersteuning bij het aanpakken van knelpunten op het vlak van kennis, zorg, behoud, beleving en ontsluiting. De IOED zet actief in op het versterken van het draagvlak voor erfgoedzorg door beleidsontwikkeling te stimuleren en partners samen te brengen rond de gemeenschappelijke koepelthema's. We staan open voor kruisbestuiving met andere organisaties, sectoren en beleidsdomeinen. Zo bouwen we samen aan een geïntegreerde en toekomstgerichte aanpak van het onroerenderfgoedbeleid in de regio.

Vanuit onze beleidsvisie is het onroerenderfgoedbeleidsplan gevormd waarin concrete doelstellingen en acties zijn opgenomen. De SWOT-analyse die is gemaakt samen met het erfgoedveld heeft de sterktes, zwaktes, opportuniteiten en bedreigingen van het werkingsgebied en de organisatie in kaart gebracht. De participatieve aanpak staat beschreven in het document over draagvlak. Hiermee komen we tot de doelstellingen voor de IOED Lage Kempen voor de nieuwe beleidsperiode.

SWOT

De input van het erfgoedveld is vanuit het participatief traject verwerkt in een SWOT-analyse waarin de sterktes, zwaktes, opportuniteiten en bedreigingen zijn weergegeven.

Sterktes

Kennis en expertise: De kennis en expertise van de IOED bestrijkt alle facetten van onroerend erfgoed. Bovendien blijft de IOED kennis vergaren en delen zodat het erfgoedveld hier ook van profiteert.

Toegankelijkheid en betrokkenheid: Enthousiast, meedenkend, bereikbaar en laagdrempelig zijn termen waarmee de IOED wordt beschreven. De naamsbekendheid bij de burger mag nog beter. Ook is de IOED innovatief, bijvoorbeeld met het digitaal ontsluiten van erfgoed in de ErfgoedApp.

Advies en ondersteuning: In adviesverlening aan gemeenten en particulieren zoals bij de herbestemming van kerken is de IOED sterk maar ook op vlak van omgevingsvergunningen en projectopzet.

Samenwerking en verbinding: De verbinding zit in de rol als bruggenbouwer tussen gemeenten, erfgoedverenigingen en andere partners. De IOED zet zo veel mogelijk in op participatie om verbinding te scheppen en zal zich niet alleen op gemeenten moeten richten. Daarbij kan het proactief werken in plaats van vraaggestuurd helpen bij het aanpakken van actuele thema's om partners samen te brengen. Vanuit een neutrale positie brengt de IOED de burger en het lokaal bestuur dichter bij elkaar.

Dienstverlening: De IOED neemt zorgen weg met de uitgebreide ondersteuning, zeker in projecten die van A tot Z worden uitgevoerd. De projecten kunnen naar

een hoger niveau worden getild door meer intergemeentelijk te werken. Dit legt wel een druk op de organisatie door het beperkt zijn van mensen en middelen.

Geïntegreerde aanpak: Het intergemeentelijk en discipline overschrijdend werken zit goed verankerd in de organisatie. De geïntegreerde en integrale aanpak zijn sterk. Dankzij de samenwerking met het Regionaal Landschap kan de IOED een totaalpakket aanbieden.

Zwaktes

Zichtbaarheid: De IOED is weinig zichtbaar en mist een eigen gezicht. Met een eigen website en communicatiekanalen kan de IOED zich meer profileren.

Onvoldoende focus op sommige thema's: De brede opdracht maakt dat de IOED actief is op vele thema's. Sommige thema's zoals archeologie en het mijnpatrimonium kregen hierdoor minder aandacht. Gezien de beperkte capaciteit van de IOED is het onvermijdelijk dat er keuzes gemaakt moeten worden.

Versnipperde samenwerking: Soms werken gemeenten of partners naast elkaar op dezelfde thema's. Hier ligt een kans om de sterkte van de IOED verder uit te bouwen door het intergemeentelijk samenwerken gericht te bevorderen. Om de uitwisseling te verbeteren zou een stuurgroep kunnen helpen.

Beperkte middelen: De IOED is een kleine organisatie met een beperkt aantal medewerkers en middelen. Wanneer in de toekomst de subsidies niet meegroeien en de administratieve lasten groeien door de verzelfstandiging, komt de organisatie in de problemen. De inzet van projectmedewerkers die middelen binnenhalen is een mogelijke oplossing maar het risico is dat dit personeel snel vertrekt en de kennis verdwijnt uit de IOED.

Beperkt bovenlokaal bereik: Projecten bleven vaak lokaal. Regionaal en zelfs internationaal kan de IOED met haar gemeenten samenwerken. De bovenlokale samenwerking moet efficiënt worden georganiseerd om de hoeveelheid overleggen te beperken voor medewerkers en betrokken ambtenaren.

Kansen

Nieuwe samenwerkingen: Wat betreft de samenwerkingen kan de IOED haar horizon verbreden met onderwijsinstellingen en het socio-culturele veld. Praktijkonderwijs kan bijvoorbeeld een partner zijn bij de restauratieprojecten met de vakmensen in schrijnwerkerij en metaal. Rond archeologie zijn de heemkundige kringen en opgravingsbedrijven aangewezen partners. Op streekniveau liggen mogelijkheden om als IOED bij te dragen aan erfgoedwerking in de Wijers, Zwarte Beek, Bosland, Kempen-Broek, Groote Heide.

Extra financieringsbronnen: De subsidies in de erfgoedsector zijn bekend bij de IOED. Voor bijkomende financiering kan gekeken worden naar fondsen zoals Koning Boudewijnstichting, Proximus, Lotto. Hiermee kan de IOED minder afhankelijk worden van Vlaamse, provinciale en gemeentelijke subsidies die kunnen wijzigen bij verandering van beleid.

Koepelthema's voor intergemeentelijk werken: Het bundelen van noden in tien koepelthema's stimuleert intergemeentelijke samenwerking. Expertise, middelen en mensen worden samengebracht om gedeelde problemen aan te pakken. De samenwerking met de erfgoedcellen ligt hier voor de hand.

Nieuwe doelgroepen: Om het draagvlak voor onroerend erfgoed te versterken kunnen nieuwe doelgroepen benaderd worden. Een samenwerking met het sociaal-culturele veld helpt bij het bereiken van jongere generaties en nieuwkomers. De beperkte zichtbaarheid van de IOED bemoeilijkt dit.

Kennisdeling: Krachten van de IOED die worden benadrukt zijn -naast samenwerking-expertise en het delen van kennis. Het oprichten van een stuurgroep met de gemeenten en erfgoedorganisaties stimuleert verdere kennisdeling en helpt bij het uitbreiden van het netwerk. Het netwerk van experts, zeker ook vrijwilligers, kan bovendien ingezet worden voor uitwisseling en inspiratie.

Bedreigingen

Afhankelijkheid van subsidies: De afhankelijkheid van subsidies maakt dat de IOED gevoelig is voor beleidswijzigingen waardoor de hoogte van de subsidies of de voorwaarden kunnen wijzigen.

Verlies van lokale kennis: De kennis van lokaal erfgoed dreigt verloren te raken met het verdwijnen van de heemkundige kringen. De jongere generaties blijven geïnteresseerd in erfgoed maar het engagement is kortstondig, kritischer en meer thematisch. Voor de IOED ligt hier een kans om met draagvlakacties de jongere generaties aan te spreken.

Versnippering van werkingsgebieden: Limburg bestaat uit een lappendeken van erfgoedorganisaties. De samenwerking tussen bijvoorbeeld erfgoedcellen en IOED's wordt hierdoor bemoeilijkt omdat weinig gemeenten bij beide organisaties zijn aangesloten. Tegelijkertijd biedt de uitzondering op de regiovorming in Limburg (de volledige provincie is een referentieregio) mogelijkheden voor uitbreiding van het werkingsgebied.

Capaciteitsdruk: De beperkte capaciteit van de IOED in medewerkers en middelen is problematisch wanneer de vraag toeneemt. Met de verhoging van de subsidies stijgen ook de verwachtingen. De IOED wil de dienstverlening laten groeien in zowel adviezen als projecten, maar is dit haalbaar? Het uitwerken van een basisdienstverlening en een meerjarenplanning kan de werking structureren en de capaciteitsdruk verminderen.

Interpretatie SWOT

De IOED heeft zich sinds de oprichting ontwikkeld tot een gewaardeerde onroerenderfgoedpartner in de regio. We blinken uit in expertise, toegankelijkheid, innovatie en onze verbindende rol. Onze adviesverlening, projecten, draagvlakacties en sensibilisering zijn belangrijk voor de partners. Samenwerking is onze sterkste troef. Door te blijven werken aan de zichtbaarheid van de IOED kunnen ook in de komende periode de moeilijk bereikbare doelgroepen worden betrokken. Met gerichte draagvlakacties onder burgers en jongere generaties waarbij we inzetten op samenwerking en participatie kan de IOED zich ook bij deze doelgroepen bekend maken.

Wat betreft communicatie kan de IOED nog een belangrijke inhaalslag maken. We mogen ons nadrukkelijker in de kijker zetten en onze meerwaarde zichtbaarder maken voor partners, besturen en burgers. Een regelmatige nieuwsbrief en een jaarverslag in publieksvriendelijke versie kunnen hierbij helpen. Daarnaast is het essentieel om het draagvlak voor de IOED te versterken door actief te werken aan onze naamsbekendheid. Ook via de bestuursleden kan de IOED sterker ingebed worden binnen de gemeentelijke organisatie en de gemeenteraad, zodat onze werking beter gekend en ondersteund wordt.

Vanaf 2027 komt er verbetering in de financiële en personele situatie van de IOED. De middelen en mensen blijven echter beperkt terwijl de vraag en verwachtingen groeien. Mede door Vlaams beleid groeit de IOED Lage Kempen uit tot een essentiële ondersteunende diensten voor de lokale besturen en hun erfgoedbeleid. De werking evolueert daarbij van een vraaggestuurde dienstverlening gekenmerkt door ad hoc projecten en acties, naar een proactieve dienstverlening op basis van een langetermijnplanning. Dit vraagt aanpassingen in de dienstverlening. De koepelthema's stimuleren intergemeentelijk werken en langetermijnplanning. Tegelijkertijd blijft de vraag bestaan om kleine initiatieven en intensieve ondersteuning. De IOED zal een balans moeten zoeken met haar partners.

De druk op de organisatie neemt dus toe. De samenwerking met het Regionaal Landschap blijft essentieel, zonder de inhoudelijke ondersteuning en het dragen van een deel van de overhead is de werking van de IOED niet houdbaar. De samenwerking met het Regionaal Landschap helpt hierbij. In de toekomst zou een mogelijk een extra werknemer kunnen worden aangeworven. Als oplossing voor de beperkte middelen en de afhankelijkheid van subsidies wordt gezocht naar aanvullende financieringsbronnen. Binnen het onroerend erfgoedveld kijken we het opschalen van initiatieven door meer gemeenten samen te brengen met gedeelde noden zoals de koepelthema's. Buiten dit domein streven we ernaar om ervaring op te bouwen in bijvoorbeeld de samenwerking met de sociaal-culturele en non-profit sector.

Doelstellingen

Strategische doelstelling I:

Gemeenten werken samen met de IOED aan een integraal en geïntegreerd onroerenderfgoedbeleid

De IOED ondersteunt gemeenten bij de integratie van erfgoed in hun beleid, zodat behoud en valorisatie systematisch en duurzaam gebeuren.

OD I.1 Onroerend erfgoed wordt meer geïntegreerd in de ruimtelijke planning en beleids- en beheerscyclus bij de gemeenten

- De IOED wordt structureel betrokken bij opmaak van RUP's, verordeningen en beleidsdocumenten bij de gemeenten.
- We begeleiden de gemeenten bij het opnemen van erfgoed in hun beleids- en beheerscyclus in visievorming en beleidsplanning.
- Jaarlijks wordt minimaal één keer overlegd met de gemeenten over de voortgang van de integratie van onroerend erfgoed in de beleidsdomeinen.

OD I.2 De IOED lanceert acties om het behoud, beheer en de valorisatie van onroerend erfgoed te stimuleren

- De acties volgen zoveel mogelijk de koepelthema's om samenwerking tussen de gemeenten te bevorderen.
- Met het inventariseren brengen we systematisch het onroerend erfgoed in kaart en actualiseren de erfgoedwaarden.
- De IOED ondersteunt de consolidatie, renovatie en herbesteding van onroerend erfgoed door gemeenten en eigenaren.

OD I.3 De IOED groeit als toegankelijk adviespunt voor gemeenten en inwoners

- Gemeenten, eigenaars en ontwerpers kunnen rekenen op deskundig advies bij werken aan onroerend erfgoed binnen het werkingsgebied.
- Bij omgevingsvergunningen en voorbereidende trajecten wordt ondersteuning geboden om erfgoedbelangen mee te nemen.
- Subsidiedossiers voor Vlaamse, provinciale of andere subsidies worden begeleid van voorbereiding tot indiening.
- De IOED ondersteunt visievorming, bijvoorbeeld bij de opmaak van beheersplannen en thematische strategieën.

OD I.4 Gemeenten krijgen begeleiding van de IOED bij hun erkenning als onroerenderfgoedgemeente

- De IOED geeft voorlichting over de erkenning als onroerenderfgoedgemeente.
- Gemeenten worden actief begeleid bij het voorbereiden en indienen van hun erkenningsaanvraag als onroerenderfgoedgemeente.

Strategische doelstelling 2:

Als bruggenbouwer brengen we de partners in het erfgoedveld dichterbij elkaar

De IOED verbindt de spelers in het erfgoedveld om partnerschappen te laten ontstaan en de kwaliteit van de zorg voor onroerend erfgoed te verbeteren.

OD 2.1 Met het organiseren van structurele overleggen brengen we verbinding tussen partners en houden we ze betrokken

- De IOED richt een stuurgroep op om de inbreng van de partners te verzekeren.
- De raad van bestuur en de stuurgroep komen minstens twee keer per jaar samen om de voortgang van de werking te bespreken en gezamenlijke prioriteiten vast te leggen.
- Rond specifieke thema's worden werkgroepen opgericht waarin partners expertise uitwisselen en acties afstemmen.
- De IOED organiseert jaarlijks met verschillende erfgoedpartners een netwerkmoment.

OD 2.2 De IOED stimuleert samenwerking met en tussen de partners

- De IOED stimuleert transversale samenwerking met aanverwante beleidsdomeinen om erfgoedzorg te verankeren in een brede gebiedsgerichte aanpak.
- Via het IOED-consultatienetwerk worden partners met elkaar verbonden en waar nodig doorverwezen naar de juiste experts.
- De samenwerking wordt verder uitgebreid naar scholen, de socio-culturele sector en archeologen om erfgoedzorg breder te verankeren in de samenleving.
- Vrijwilligers en heemkundige kringen krijgen ondersteuning op maat, onder meer door hen te koppelen aan passende projecten en hun noden en signalen te vertalen naar acties.
- De IOED coördineert partnerschappen rond koepelthema's en gebiedsgerichte trajecten, zodat gezamenlijke inspanningen leiden tot samenhangende en duurzame resultaten.

Strategische doelstelling 3:

Inwoners van ons werkingsgebied raken betrokken bij het onroerend erfgoed van de regio

De IOED bouwt aan draagvlak voor het onroerend erfgoed door middel van participatie en werkt aan de beleefbaarheid en toegankelijkheid.

OD 3.1 De IOED versterkt het draagvlak voor erfgoed via publiekswerking en participatie

- De IOED helpt bij de organisatie van publieksgerichte evenementen zoals Open Monumentendag en de Archeologiedagen om onroerend erfgoed toegankelijk en zichtbaar te maken voor een breed publiek.
- Er worden vormings- en netwerkmomenten georganiseerd voor vrijwilligers om kennisdeling en onderlinge samenwerking te bevorderen.
- De organisatie sluit aan bij initiatieven zoals de Open Kerkendagen en de Dag van de Landbouw, om onroerend erfgoed in een ruimer kader te positioneren.
- Er wordt ingezet op het betrekken van nieuwe doelgroepen, waaronder jongeren, om het draagvlak voor onroerend erfgoed te verbreden en te verduurzamen.

OD 3.2 De IOED betreft inwoners actief bij zorg en beheer van erfgoed

- Vrijwilligers worden betrokken, onder andere met thematische werkgroepen, waardoor hun expertise en engagement gericht kunnen worden ingezet binnen de erfgoedwerking.
- Er wordt ingezet op gemeenschapsvorming waarbij vrijwilligers verantwoordelijkheid opnemen en zo bijdragen aan duurzame zorg en behoud.
- De organisatie experimenteert met digitale en creatieve participatievormen om nieuwe betrokkenheid te stimuleren en erfgoed op innovatieve wijze te ontsluiten voor diverse doelgroepen.

OD 3.3 De IOED vergroot de kennis van onroerend erfgoed bij inwoners door te sensibiliseren en informeren

- Er worden infosessies georganiseerd voor brede doelgroepen met thema's zoals energie en erfgoed en onderhoudstips voor erfgoed.
- Eigenaars van erfgoed worden gericht geïnformeerd via nieuwsbrieven, duidelijke handleidingen en interactieve workshops.

Strategische doelstelling 4:

De IOED ontwikkelt zich tot een betrouwbare en zichtbare partner gekend om de deskundige en duurzame aanpak

De IOED ontwikkelt expertise, zet sterk in op communicatie en duurzaamheid.

OD 4.1 De IOED versterkt haar eigen expertise en die van het erfgoedveld via kennisdeling en netwerking

- Er wordt beroep gedaan op experts om de deskundigheid binnen de organisatie te versterken zoals met het Agentschap Onroerend Erfgoed wat betreft kennisoverdracht, coaching en feedback.
- De organisatie neemt actief deel aan overlegstructuren zoals het Netwerk Onroerend Erfgoed, het Limburgs Netwerk Onroerend Erfgoed, provinciale overleggen en internationale netwerken met het oog op kennisdeling en beleidsafstemming.
- Partnerschappen met andere samenwerkingen worden verkend om het netwerk uit te breiden zoals met andere IOED's, erfgoedcellen, streekbureaus, universiteiten en hogescholen ten behoeve van expertiseopbouw en kennisdeling.
- Het personeel wordt continu bijgeschoold om expertise op peil te houden en in te spelen op nieuwe ontwikkelingen binnen het erfgoedveld.
- De IOED organiseert infosessies en workshops voor partners in het werkingsgebied zoals gemeenten.

OD 4.2 De IOED profileert zich als organisatie en versterkt haar communicatie

- De website wordt geactualiseerd en uitgebreid om bezoekers beter te informeren en de online zichtbaarheid te vergroten.
- Er wordt een sociale mediabeleid uitgewerkt en een digitale nieuwsbrief opgezet om doelgroepen regelmatig en gericht te bereiken.
- Het jaarverslag wordt toegankelijker gemaakt met inspirerende praktijkvoorbeelden die de impact en werking van de IOED tastbaar maken.
- Gemeentelijke communicatiekanalen worden actief benut om erfgoedinitiatieven breder bekend te maken bij inwoners en stakeholders.

OD 4.3 We bouwen een financieel weerbare dienst uit

- Er worden actief extra middelen gezocht buiten de erfgoedsector, onder meer binnen de socio-culturele sector, het toerisme en het natuurbeheer, om de werking te verbreden en versterken.
- Bij projectwerking wordt ingezet op cofinanciering, zodat meer middelen bijeen worden gebracht, efficiënter worden benut worden en zo de impact van projecten vergroot kan worden.
- De loonkost van medewerkers wordt deels afgedekt via projectmiddelen, waardoor de financiële draagkracht van de organisatie toeneemt.
- Er wordt samengewerkt met partners voor inhoudelijke, administratieve en financiële ondersteuning, wat de slagkracht en expertise van de organisatie versterkt.

OD 4.4 We zetten in op innovatie en duurzaamheid

- Erfgoedcollecties en -data worden digitaal ontsloten om de toegankelijkheid te vergroten en het erfgoed breder beschikbaar te maken voor publiek, onderzoekers en beleidsmakers.
- Adviezen en projecten worden gekoppeld aan duurzaamheid, met aandacht voor hergebruik van materialen, klimaatadaptieve maatregelen en ecologisch verantwoorde erfgoedzorg.
- Innovatieve participatie- en communicatievormen worden ingezet, zoals digitale tools en storytelling, om erfgoed op een eigentijdse en inclusieve manier te delen met diverse doelgroepen.

Meerjarenbegroting

Het samenwerkingsverband bestaat uit acht gemeenten. De aangesloten gemeenten dragen gedurende de looptijd van de samenwerkingsovereenkomst samen jaarlijks hetzelfde bedrag aan de werking van de IOED bij, bovenop de Vlaamse subsidie. De financiële afspraken zijn samen met de aanvraag goedgekeurd door de gemeenteraden van de aangesloten gemeenten. Begin 2026 worden deze afspraken vastgelegd in samenwerkingsovereenkomsten met de gemeente.

De subsidie van het Agentschap Onroerend Erfgoed wordt volledig besteed aan de lonen van de twee voltijds werknemers in dienst van de projectvereniging. De medewerkers werken onder PC329.01 en worden verloond volgens de huidige barema's met correcte anciënniteit.

De bijdragen van de gemeenten worden gedeeltelijk besteed aan de lonen van de twee werknemers en de werkingskosten waaronder de overhead. Naast de lonen en de werkingskosten dragen de gemeenten budgetten aan voor de financiering van onroerend erfgoedprojecten gecoördineerd van de IOED.

Voor de werkingskosten wordt in 2026 een samenwerkingsovereenkomst opgesteld met het Regionaal Landschap Lage Kempen waarin afspraken worden gemaakt over administratieve ondersteuning en het gebruik van kantoorruimte en dienstauto's. De administratief medewerker van het Regionaal Landschap heeft ervaring met de projectvereniging en IOED en zal worden ingehuurd. Over de huur van de kantoorruimte met faciliteiten en het gebruik van de dienstauto's worden afspraken gemaakt.

Gemeente	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Bocholt	9.125	9.435	9.761	10.105	10.469	10.854
Halen	6.983	7.214	7.458	7.715	7.986	8.272
Hamont-Achel	9.491	9.813	10.151	10.509	10.887	11.288
Heusden-Zolder	19.908	20.589	21.310	22.073	22.882	23.744
Houthalen-Helchteren	17.819	18.328	18.866	19.435	20.038	20.679
Leopoldsburg	10.539	10.900	11.281	11.683	12.108	12.559
Lummen	9.914	10.250	10.603	10.977	11.371	11.790
Tessenderlo-Ham	17.548	18.153	18.794	19.471	20.189	20.954
Projectbijdrages	18.672	17.718	16.721	15.679	14.589	13.446
Totaal	120.000	122.400	124.945	127.647	130.518	133.587
Vlaamse subsidie	120.000	122.400	124.945	127.647	130.518	133.587

Gemeente	2027	2028	2029	2030	2031	2032
----------	------	------	------	------	------	------

Bocholt	9 125	9 435	9 761	10 105	10 469	10 854
Halen	6 983	7 214	7 458	7 715	7 986	8 272
Hamont-Achel	9 491	9 813	10 151	10 509	10 887	11 288
Heusden-Zolder	19 908	20 589	21 310	22 073	22 882	23 744
Houthalen- Helchteren	17 819	18 328	18 866	19 435	20 038	20 679
Leopoldsburg	10 539	10 900	11 281	11 683	12 108	12 559
Lummen	9 914	10 250	10 603	10 977	11 371	11 790
Tessenderlo-Ham	17 548	18 153	18 794	19 471	20 189	20 954
Projectbijdrages	18 672	17 718	16 721	15 679	14 589	13 446
Totaal	120 000	122 400	124 945	127 647	130 518	133 587
Vlaamse subsidie	120 000	122 400	124 945	127 647	130 518	133 587

De uiteindelijke financiële controle gebeurt door een gespecialiseerd accountancybureau.

De IOED werkt met een analytische boekhouding, zodat inkomsten en uitgaven nauw opgevolgd en afgebakend kunnen worden.

De IOED heeft als doelstelling om projectmiddelen in te zetten voor loonkosten zodat in de toekomst het personeelsbestand kan worden uitgebreid. Verder pogen we ons werkingsgebied uit te breiden in onze regio en gemeenten op te nemen in onze werking.

Treed in de voetsporen van de soldaten

De schietbalingen werden rondom de Willekensberg verspreid en verbonden met honderden meters lange stellingen en schietbalingen. Het was de ideale plek om de kanonnen te verborgen voor de vijandelijke vliegtuigen. De meeste stellingen zijn nu alleen te zien op enkele restanten na zoals je hier ziet.

De schietbalingen en stellingen werden verdedigd met kanonnen en geschut. In de buurt van het veldje van de kanonnen is de kassiers en informatie 42 kassiers te zien op de foto's.

In de nacht van 9 op 10 mei 1940 vlogen de eerste Duitse vliegtuigen over het ABC-gebied. De kanonnen en geschut uit het gebied. Zo werd de eerste Duitse vliegtuigafschieting uitgevoerd.

Contactgegevens

Erfgoed Lage Kempen

erfgoed@rlk.be

Sint-Ferdinandstraat 1

3560 Lummen

Maatschappelijke zetel: Sint-Ferdinandstraat 1, 3560 Lummen

Ondernemingsnummer: 0677.597.755

